

KRONIKA

SPOMINSKI IN JUBILEJNI ČLANKI

Profesor dr. Mavricij Zgonik - osemdesetletnik

Letos praznuje prof.dr. Mavricij Zgonik osemdeset let vsestransko bogatega in plodnega življenja. Rojen je bil 10.3. 1910 v Tinjanu v Istri. Starši so se pred fašističnim nasiljem preselili v Maribor, kjer je mladi Mavricij obiskoval klasično gimnazijo in leta 1929 maturiral. Šolanje je nadaljeval na filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1934 diplomiral iz geografije (A), obče zgodovine (B) in narodne zgodovine s sociologijo (C). Po diplomi je bil dve leti brezposeln, nato pa je poučeval na mariborskih gimnazijah. Leta 1941 so ga nemški okupatorji z družino nasilno preselili v Avstrijo, kjer je nekaj časa poučeval. Uspel je dobiti zvezo z Osvobodilno fronto in pred koncem vojne odšel med partizane v Lackov odred.

Po demobilizaciji je predaval geografijo in zgodovino na učiteljskih tečajih v Mariboru in Celju ter na obeh gimnazijah in učiteljišču v Mariboru. Kot primorskega Slovenca so ga leta 1947 poslali na delo v Trst oziroma Koper; v slednjem je bil tudi ravnatelj gimnazije. Po vrnitvi v Maribor je ponovno poučeval na srednjih šolah. Od leta 1955 do 1958 je honorarno predaval metodiko geografije na filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1964 je bil izvoljen za profesorja višje šole na pedagoški akademiji v Mariboru. Predaval je metodiko oziroma didaktiko geografije in zgodovine ter uvod v zgodovino. Pri tem je z njemu lastno natančnostjo vodil zahtevno praktično usposabljanje študentov (hospitacije, nastopi, učna praksa). Kljub obširnemu strokovnemu znanju in bogatim pedagoškim izkušnjam se je že v zrelih letih lotil lastnega strokovnega izpopolnjevanja ter si na filozofski fakulteti v Ljubljani pridobil naziv magistra geografije (1968) in leta 1971 še naziv doktorja geografskih znanosti. Slednji je bil osnova za vnaprejšnjo habilitacijo v naziv docenta (1972) in nato leta 1976 v naziv izrednega profesorja. Sedaj je že nekaj let v pokoju.

Dr.Zgonik je začel svoja strokovna spoznanja objavljati že leta 1937, intenzivno pa se je ukvarjal s pedagoško strokovnim delom po letu 1946. To so predvsem učbeniki o zemljepisu Evrope in izvenevropskih celin za 2. in 3. razred gimnazije ter 6. in 7. razred osnovne šole, ki so izšli v več ponatisih in dopolnjenih izdajah od leta 1950 dalje. Iz poznejšega obdobja zasluži posebno pozornost njegov "Zemljepis" za 6. razred osnovne šole, ki je pomenil povsem novo, smiselno modernizirano delo. Zgonik je svoje učbenike opremil z "Vajami iz geografije" in "Napotili" zanje, kar je bila pri nas novost. Tako so učenci osnovnih šol in dijaki nekaterih razredov gimnazije in drugih srednjih šol več kot polno desetletje pridobivali osnovno geografsko znanje iz Zgonikovih učbenikov. Največ samostojnega in originalnega pa obsegajo dela, ki izhajajo iz njegovih praktičnih izkušenj in teoretskih spoznanj - to so v obliki knjig izdana "Nazorčnost v geografiji" (1958) in "Metodika geografskega pouka" (1960). Zadnja je predstavljala edino tovrstno delo pri nas. Prav zaradi tehtnosti so jo prevedli v srbohrvaščino in pod naslovom "Metodika nastave geografije u osnovoj školi i školama II. stupnja" je 1967. leta izšla v Sarajevu. Vzporedno z metodiko geografije se je prof. Zgonik ukvarjal tudi s problematiko metodike zgodovine in plod teh prizadevanj je knjiga "Zgodovina v sodobni šoli", ki je izšla leta 1968. Tem obsežnejšim in teoretično poglobljenim študijam je sledila vrsta krajših metodoloških

in didaktičnih prispevkov s področja geografije in zgodovine. Posebno pozornost zaslužita študiji "Snovno gradivo kot miselno gradivo" in "K problematiki operativne didaktične literature v geografski učni praksi", ki sta bili objavljeni v Geografskem obzorniku (1972-75).

Potem, ko je bil izvoljen za učitelja na pedagoški akademiji, se je dr. Zgonik začel poleg metodično-didaktičnih problemov sistematično ukvarjati s proučevanjem Dravske doline in njene pokrajinske in strukturne preobrazbe. Tej tematiki je posvetil tudi magistrsko delo z naslovom "Druženogeografski procesi in preobrazba Dravske doline" (1968). S proučevanjem te problematike je nadaljeval tudi v doktorski disertaciji "Spreminjanje izrabe tal kot element preobrazbe v Dravski dolini", ki je izšla v knjižni obliki pri založbi Obzorja v Mariboru leta 1976. V tej študiji je s kompleksno presojo naravnih, družbeno- in gospodarsko-zgodovinskih ter sodobnih socialnih faktorjev preučil njihovo učinkovanje na podobo kulturne pokrajine (ogozdovanje in ozelenjevanje) ter njeno notranjo strukturo, ki se kaže predvsem v močni deagrarizaciji prebivalstva. Pri tem je še posebej opozoril na regionalne razlike med zaostajajočim zaledjem na levi strani Drave (obmejnimi - kozjaškim) in ugodnejšim, razvijajočim se zaledjem na desni strani (pohorskim). Poglobljeno se je lotil tudi proučevanja migracijskih gibanj v obmejnem območju in svoje izsledke strnil v študijah "Dnevna migracija prebivalstva in ekonomsko-geografska diferenciacija Dravske doline" (1970), "Tedenska migracija delovne sile v obmejni pokrajini severno od Drave" (1971) in "Teoretske osnove nekaterih problemov obmejnih regij na primeru severovzhodne Slovenije". V tem času (1972) je objavil tudi zgodovinsko študijo "Vloga in pomen falske gospoščine v razvoju gospodarstva in preoblikovanja pokrajine na Lovrenškem in Ruškem Pohorju v 19. stoletju".

Poleg pedagoško didaktične in znanstveno raziskovalne dejavnosti se je dr. Zgonik posvečal tudi publicistiki. V Geografskem obzorniku in Večeru ter drugih publikacijah je poročal o delu slovenskih geografov in zgodovinarjev, saj se je udeležil, često z referati, skoraj vseh njihovih strokovnih posvetovanj in kongresov. Pisal je o potovanjih in strokovnih ekskurzijah po domovini in tujini. Zadnja leta je v Večeru sproti poročal o mariborski znanstveni reviji Časopis za zgodovino in narodopisje.

Po naravi dinamičen in delaven je bil dr. Zgonik aktiven član in odbornik v Geografskem in Zgodovinskem društvu Slovenije. Več let je uspešno vodil mariborsko podružnico Geografskega društva, skozi daljše obdobje pa je bil član upravnega odbora. Iz tega obdobja se ga spominjamo kot zanimivega predavatelja, organizatorja uspešnih strokovnih ekskurzij in prijetnega družabnika, ki rad zapoje slovensko narodno pesem. Prav na ekskurzijah po ožji in širši domovini je prišla do izraza njegova spoštljiva ljubezen do slovenske zemlje in ljudi. Študente se ga spominjajo kot vestnega in strogega, a pravičnega učitelja, ki je veliko dajal, a tudi zahteval. Do študentov je imel vedno korekten, tovariški odnos in razumevanje za njihove probleme. Na pedagoški akademiji je sodeloval v samoupravnih organih, bil je predsednik znanstveno raziskovalne komisije in urednik spominskih publikacij.

Samo po sebi je razumljivo, da tudi širša strokovna in družbena skupnost nista mogli mimo dr. Zgonikovega bogatega strokovno pedagoškega, znanstveno raziskovalnega in družbenega delovanja: dobil je pohvalo Geografskega društva Slovenije, izvoljen je bil za častnega člana Geografskega društva Slovenije in Zgodovinskega društva Slovenije, prejel je državno odlikovanje Red dela z zlatim vencem in Red zaslug za narod s srebrnimi žarki.

Ob visokem življenjskem prazniku mu kolegi, ožji sodelavci, nekdanji študenti geografije in zgodovine ter člani Zveze geografskih društev Slovenije iskreno čestitamo in želimo še mnogo zdravih let.

Vladimir Bračič